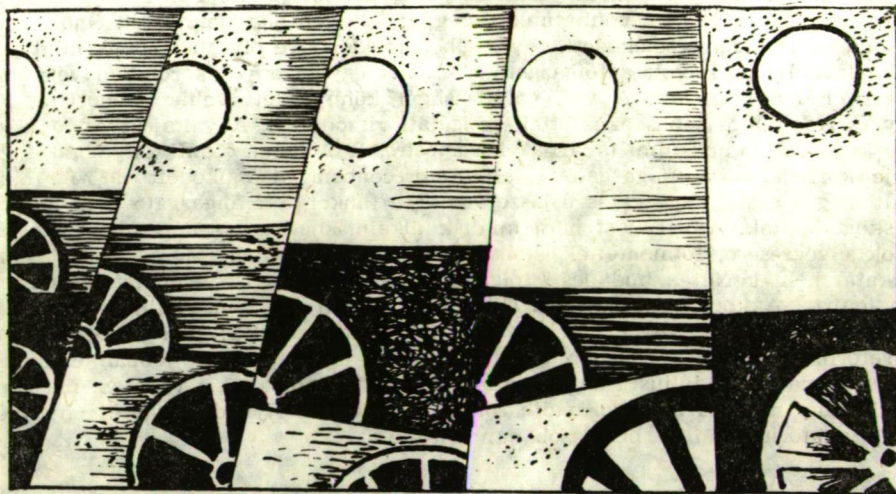

ADY UTÓÉLETE

Hátravan még egy lényeges kérdés. Igaza volt Földessynek, midőn oly elszántan védte Adyt? Nem esett időnként túlzásba? A válasz ismét csak történelmi méretek között adható meg. Földessynek nem csupán Adyt, a költőt illetőleg volt igaza, de történelmi méretekben is. Jászi Oszkár fejlett történelmi előérzessel látta a jövődőt, a magyar haladás táborának széthullását, sőt atomizálódását. Ismét vissza kell térnem *Ady és a magyar jövő* című cikkéhez. Ezt az írását a forradalmak utáni helyzetben a magyar haladás alapokmányának tekinthetjük. Jászi, midőn Ady eszmévilágában szemlélte a követendő és büntetlenül meg nem sérthető Törvényt, mintha a leselkedő veszedelmeket is látta volna. Jászi Adyja „gyönyörűen szintetikus egyéniség volt”, aki a város és a falu értékeit magasabb egységbe forrasztotta. Jászi jól látta irodalmunk és társadalmunk végzetes kettéhasadását: „Az utolsó évtizedekben a magyar költészet képviselői két, szinte hermetice elválasztott típusba tömörültek: itt a falu, ott a város lelkének megszólaltatói és hegedősei. És ami még rosszabb és veszedelmesebb: itt Budapest, ott az egész roppant falu, melyet Magyarországnak neveznek!” Utóbb ezt az ellentétet élezték ki, és ugratták egymás ellen, Jászi azonban megoldásra, igazságos és becsületes szintézisre törekedett: „Ady egyik pólusnak sem lett a költője, hanem ősi, hatalmas falusisága ösztönein keresztül szívta magába a városi kooperáció igazi kultúrnedveit, de mindig tisztán látva és érezve, hogy a város úgynevezett civilizációja mögött mennyi a rövidlátás, a hisztéria és a hengegés, ellenben a falu úgynevezett barbársága mögött mennyi az örökletes józanság, szabadságvágy és büszke önállóság.” Ha Ady tanítását és Jászi intelmét követjük, a népi-urbánus ellentét nem válhatott volna a két világháború közötti korszak egyik mérgező fekélyévé. Jászi szerint magyarságunkat Ady oly élesen hangsúlyozta, mint a kuruc költészet óta senki, de útja „a magyarságon át az emberiséghez. A falun át a városhoz. A szabadságon át a szocializmushoz” vezetett. Földessy ugyanilyen történelmi hitet táplált.

Ady történelmi és költői jelentősége egyenlő értékű. Utóéletének csak bevezető sorait írtam le. Folytatásuk tanulmányisorozatot vagy könyvet igényel. Az igazmondás és a bűnbánat jegyében kell megírunk. Ady történelmi mellverést és katarzist kíván tőlünk. Eléggé erősek és méltók vagyunk erre?

Csúdan. 1977. szeptember—október.

HÉZSÓ FERENC RAJZA (ADY: A TÁVOLI SZEKEREK)